

О С О Б Е Н О М Н Е Н И Е
от съдиите Асен Манов и Станислав Димитров
по к.д. № 27/1995 г.

С определение от 23 ноември 1995 г. по горепосоченото дело Конституционният съд, в състав от 10 съдии, допусна за разглеждане искането, като прие, че е сезиран от субект на инициатива по чл.150, ал.1 от Конституцията и че искането е за задължително тълкуване на конституционна норма, което е в правомощията на конституционния съд по чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията, т.е., че са налице минимално изискуемите формални условия за допустимост на искането.

Подписахме определението с особено мнение поради следните съображения:

Искането е за задължително тълкуване на чл.92, ал.1 от Конституцията, но само по отношение на част от тази норма, а именно, че президентът "олицетворява единството на нацията". В този смисъл е развита обстоятелствената част на искането. В края на изложението петитумът е формулиран по следния начин: "С оглед на изложеното предлагаме Ви, господа съдии да подложите на тълкуване чл.92, ал.1 от Конституцията, като се произнесете по следния въпрос:

Съставляват ли нарушение на Конституцията такива публично направени изявления на президента, с които той проявява предпочитанията си към една или друга политическа личност или политическа партия, или, обратното, манифестира отрицателното си отношение към една или друга политическа личност или политическа партия?

Съставляват ли в частност нарушение на този конституционен текст такива публично направени изявления на президента, с които той призовава българските избиратели да гласуват или да не гласуват за определена политическа личност или политическа партия?".

Всъщност не се иска цялостно тълкуване на нормата на чл.92, ал.1 от Конституцията, нито дори цялостно тълкуване на понятието "олицетворява единството на нацията", съдържащо се в тази конституционна норма. Искането е само отговор на два хипотетично поставени въпроса дали определено поведение на държавния глава съставлява нарушение на Конституцията изобщо /първият въпрос/ и по-конкретно дали такова поведение нарушава чл.92, ал.1 от Конституцията в частта, в която е записано, че президентът "олицетворява единството на нацията" /вторият въпрос/.

Няма и не може да има никакво съмнение, че искането е провокирано от ноторно конкретно изявление на президента. В обстоятелствената част на искането недвусмислено е изложено становището, че такова /или по-точно това/ поведение е противоконституционно и че то е в нарушение на чл.92, ал.1 от Конституцията. А това, според подателите на искането, означава, че президентът е ангажирал своята отговорност и искат тълкуване от Конституционния съд в този смисъл.

Искането е некоректно и е недопустимо на основание чл.26, ал.1 от ПОДКС поради наличието на "други процесуални пречки". По същество се поставя въпрос за отговорността на държавния глава за нарушение на Конституцията. Поради особената важност на проблема Конституцията в чл.103 е предвидила специална сложна процедура, която единствено

трябва да бъде използвана и изпълнена при търсене на такава отговорност. Този въпрос не може да бъде поставян по друг начин пред Конституционния съд, включително и чрез тълкуване на отделна конституционна норма. Това е недопустимо. Конституционният съд не може индиректно, в рамките на едно тълкувателно решение, да се произнесе за отговорността на президента, пренебрегвайки разпоредбите на чл.103 от Конституцията. Подателите на искането се опитват да заобиколят процедурата по посочения конституционен текст, използвайки процесуалната форма на чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията. Щом те считат, че президентът е нарушил Конституцията би трябвало да тръгнат по реда на чл.103 от Конституцията. А това означава, че не те като субект на инициатива по чл.150, ал.1 от Конституцията могат да сезират Конституционния съд, а Народното събрание по повдигнато обвинение съгласно разпоредбите на чл.103 от Конституцията, като Конституционният съд ще упражни правомощията си не по т.1 на чл.149, ал.1, а по т.8 на същия текст от Конституцията /респективно по чл.12, т.10 от ЗКС/.

Допускането на едно такова искане създава опасен прецедент, който ще може да се използва при всяко изявление или действие на държавния глава, което не се харесва на определена политическа формация, за да се търси от Конституционния съд предварително становище за евентуална бъдеща процедура по чл.103 от Конституцията. В случая от Конституционния съд не се иска задължително тълкуване на Конституцията, а съвет за откриване на процедура по чл.103 от Конституцията. Конституционният съд обаче няма такива

правомощия и не дава консултации. Ето защо едно такова искане е недопустимо.

При обсъждане на въпроса за допустимостта на искането Конституционният съд не трябва да се ограничава само до въпросите дали подателят на искането е от кръга на субектите по чл.150, ал.1, които могат да сезират Конституционния съд, както и дали поставеният въпрос е в правомощията на съда. Винаги трябва да се изследват и други въпроси, които евентуално биха представлявали "други процесуални пречки" за допустимостта на искането по смисъла на чл.26, ал.1 от ПОДКС. Всъщност в своята практика Конституционният съд е имал случаи да отклонява подобни искания. Така например с определение № 4/21.VII.1994 г. по к.д. № 5/94 г. е отклонено като недопустимо искането на група от 49 народни представители по чл.149, ал.1, т.1 за тълкуване на чл.28 от Конституцията, като в мотивите се съобразява: "Една група от народните представители, които са под 1/5, считат, че смъртното наказание е противоконституционно и искат от Конституционния съд да го отмени. Това е същността на тяхното искане, направено под формата на искане за тълкуване на чл.28 от Конституцията. По същество се използва процесуалната форма на чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията за да се реши един въпрос не от парламента, пред който е висящ и има законопроекти в тази насока, а от Конституционния съд. Недопустимо е да се използват процесуални форми /а в конкретния случай те са и неперфектни/, за да се постигнат цели чието решаване е в компетенциите на тези, които се обръщат към Конституционния съд" /Сборник "Решения и определения на Конституционния съд 1994 г.", стр.226/. Друг

пример. С решение № 11/20.X.1994 г. по к.д. № 16/94 г. е отхвърлено като недопустимо искането на група от 54 народни представители за тълкуване на понятието "високи нравствени качества" по смисъла на чл.147, ал.3 от Конституцията и за обявяване за противоконституционен Указ № 201 от 3.X.1994 г. на президента на Република България, с който е назначен член на Конституционния съд. Цитираме част от мотивите относно допустимостта на искането за тълкуване на понятието "високи нравствени качества", съдържащо се в чл.147, ал.3 от Конституцията: "За да бъде допуснато едно искане за тълкуване по чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията, необходимо е искателите да очертаят ясно същността на исканото тълкуване, като предметът и обосноваващият го правен интерес трябва да бъдат достатъчно точно и конкретно определени...

С направеното тълкувателно искане от групата народни представители не се търси разрешаването на дефиниран в самото искане правен проблем, нито се цели отстраняване на двусмислие или изобщо на неяснота в текста.

Понятието "високи нравствени качества" е понятие на етиката, поради което морални трябва да бъдат и критериите при дефинирането му. Не може да бъде задача на съда, а е и невъзможно с едно решение да се развие цялата сложна, обемна и философски мотивирана система, определяща нравствените критерии и качества, които характеризират едно общество. Искането надхвърля компетенциите на съда и смисъла, заложен в разпоредбата на чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията.

...

В текста, чието тълкуване се иска, липсва противоречие или неяснота, които налагат отстраняването им по пътя на

тълкуването, поради което то е недопустимо по смисъла на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционния съд. /Сборник "Решения и определения на Конституционния съд 1994 г., стр. 153/.

Конституционният съд не трябва да се отклонява от практиката си да обсъжда цялостно допустимостта на исканията, съобразно разпоредбата на чл.26, ал.1 от ПОДКС.

Асен Манов,

Станислав Димитров